

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Видавничий дім Дмитра Бураго

Наукове видання

«МОВА І КУЛЬТУРА»

Випуск 22

Том VII (202)

Київ
2020

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Издательский дом Дмитрия Бурого

Научное издание

«ЯЗЫК И КУЛЬТУРА»

Выпуск 22

Том VII (202)

Киев
2020

М 74 МОВА І КУЛЬТУРА. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. – Вип. 22. – Т. VII (202). – 488 с.

Наукове видання «Мова і культура» засноване у 1992 році

Видання зареєстроване Міністерством юстиції України.
Свідоцтво КВ № 12056-927ПП від 4.12.2006 р.

Затверджено постановою президії ВАК України
від 18 листопада 2009 р. № 1-05/5

ISSN 2522-4948 (Online), ISSN 2522-493X (Print)

Засновники:

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Видавничий дім Дмитра Бураго

Видається за рішенням Вченої ради Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 19.02.2007 р.

Головний редактор Д. С. Бураго

Редакційна колегія:

д-р філол. наук, проф. *С. Д. Абрамович*, канд. філол. наук, доц. *П. П. Алексєєв*;
д-р філол. наук, проф. *В. М. Бріцин*; д-р філол. наук, проф., академік АН ВШ України *Ю. Л. Булаховська*; д-р філол. наук, проф. *О. П. Воробйова*; д-р філол. наук, проф., академік АН ВШ України, заслужений працівник ВШ України *Л. П. Іванова*;
д-р філол. наук, проф. *Т. В. Клеофастова*; д-р філол. наук, проф. д-р філол. наук, проф. *Ю. І. Корзов*; д-р філол. наук, проф. *Н. В. Костенко*; д-р філол. наук, проф. *О. О. Корнієнко*,
д-р філол. наук, проф. *Г. Ю. Мережинська*; д-р філол. наук, проф. *А. К. Мойсієнко*;
д-р філол. наук, проф. *Ю. Л. Мосенкіс*; д-р філол. наук, проф. *Н. Г. Озерова*; д-р філос. наук, проф., академік НАН України *О. С. Онищенко*; д-р пед. наук, канд. філол. наук, проф. *Г. В. Онкович*; д-р філол. наук, проф. *Т. А. Пахарєва*; д-р філол. наук, проф. *Г. Ф. Семенюк*; д-р філол. наук, проф., академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки України *В. Г. Склярєнко*; д-р філол. наук, проф. *Н. В. Слухай*; д-р філол. наук, проф. *О. С. Снитко*; д-р філол. наук, проф. *Е. С. Соловей*; д-р психол. наук, проф., член-кор. АПН України *Н. В. Чепелєва*.

Russian-speaking young people tend to adapt to the language environment, and although they use Ukrainian mostly when it is needed, they seek to expand their language practices by initiating Ukrainian-language communication where they hear Ukrainian most often.

Key words: *Ukrainian language, Russian-speaking youth, language behavior, language stability, code switching*

УДК 811.111'375

Зеленська О.П., д. пед. н., проф.

Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів

ДЕЯКІ ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ КОНСТИТУЦІЇ США)

*У статті досліджуються деякі граматичні особливості та синтаксичні засоби, характерні для Конституції США (без змін і доповнень) як документа, що відноситься до конституційного дискурсу, який є комплексною системою лексичних, граматичних, синтаксичних і стилістичних засобів вираження в залежності від цілей і завдань комунікації в сфері права. До таких граматичних особливостей відноситься вживання модальних дієслів *shall* і *may*, пасивного стану, певних типів складнопідрядних речень, інфінітивів, герундіальних та дієприкметникових конструкцій тощо, що уможливує логічну завершеність, послідовність, точність, лаконічність та офіційність цього документа.*

Ключові слова: *Конституція США, юридичний дискурс, конституційний дискурс, мова юридичного дискурсу, граматичні особливості.*

Дослідження характерних рис та особливостей функціонування мови в різних сферах інституціональної комунікації (політичній, юридичній, діловій, економічній тощо) в рамках дискурсивного підходу продовжують привертати увагу вітчизняних і зарубіжних науковців.

Різними проблемами дискурсу займалися такі науковці, як Н. Арутюнова, Е. Бенвеніст, Н. Власенко, Т.А. ван Дейк, А. Каплуненко, О. Лещак, М. Макаров, О. Морозова, М. Пешє, Г. Почепцов, О. Русакова, О. Селіванова, К. Серажим, П. Серіо, Ю. Степанова, М. Фуко, З. Харріс, І. Шевченко та інші. Юридичний дискурс вивчають з різних позицій: когнітивістики, лінгвокультурології, лінгвосеміотики, прагмалінгвістики, лексичної семантики, психолінгвістики, функціональної лінгвістики, дискурсу аналізу тощо. Такий інтегральний підхід видається перспективним для виявлення взаємозв'язку та взаємозалежності когнітивного, мовного, культурного та соціального аспектів дослідження цього явища, що сприяє визначенню цілісності об'єкта. Дискурс – тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається в межах конкретного каналу спілкування, регулюється

стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [2, с. 154]. Поняття дискурсу як комплексної категорії виконує певну об'єднуючу функцію, знаменуючи собою вихід на вищій макро- або мета рівень трактовки мови в усій сукупності законів її функціонування – структурних, концептуальних, комунікативно-виразних, культурно-історичних [10, с. 14].

Юридичний дискурс є предметом дослідження Н. Артикуци, В. О'Барри, Т. Губасової, Д. Іванової, В. Карасика, Е. Кожемякіна, Дж. Конлі, О. Косоногової, Е. Кучумової, Г. Онуфрієнко, І. Палашевської, Ю. Прадіда, З. Тростюк, А. Соболева, Д. Стоун, Л. Ступнікової, М. Федулової, Т. Фівер, Т. Хомутової, М. Шириккіна. Проблемами мови права, закону, правових актів займалися також такі науковці, як В. Баранов, Ю. Ващенко, В. Власенко, Е. Гусар, С. Іванов, Ю. Івлєв, О. Крюкова, Н. Калініна, В. Карташова, О. Любімов, Е. Прянішніков, В. Савицький, О. Черданцев, Т. Чернишова, Г. Шатков, К. Шугрина. Відносно предметної підстави типологія юридичного дискурсу, що ґрунтується на галузях права, а також комунікативні цілі, соціально-ситуативні параметри передбачають, що він містить багато різновидів: законодавчий, конституційний, судовий, адміністративний тощо. Перелік типів дискурсу, при виокремленні яких акцентуються провідні з точки зору дослідника типологічні ознаки мисленнєвокомунікативної діяльності мовця, постійно поповнюється [12, с. 147]. Юридичний дискурс, а отже і конституційний як його різновид, з точки зору соціолінгвістики є особливим типом інституціонального дискурсу, тобто спілкуванням у заданих рамках статусно-рольових відношень. Він є комплексною системою лексичних, граматичних, синтаксичних і стилістичних засобів вираження в залежності від цілей і завдань комунікації в сфері права.

Мова – засіб реалізації своєрідної матеріалізації процесу і результатів пізнання і всіх сфер діяльності, включаючи й правове регулювання. Право через мову цілеспрямовано впливає на свідомість людей, спонукає їх поводитися певним чином. Мова юридичного дискурсу являє собою один з найбільш своєрідних кодів, що традиційно використовуються в інституціональному середовищі. Її унікальність виражається в широкому використанні понятійно-смыслових мовних засобів (термінів), кліше та канцеляризмів, відсутності (і навіть цілеспрямованим витісненням) експресивних засобів, складності синтаксичних структур, стійким використанням обмеженого спектру жанрово-стилістичних засобів, низькою контекстуальністю, etc. Весь характерний для юридичного дискурсу «набір» мовних і стилістичних засобів, а також типів мовленнєвих актів свідчить про їх підпорядкованість меті юридичного дискурсу – нормалізації відносин між індивідуумами [9]. Мова юридичного документа, зокрема документа конституції повинна вирізнятися однозначністю, точністю, зрозумілістю, стислістю, формалізованістю, уніфікованістю, відповідністю мови закону загальним нормам національної літературної мови, тому що будь-який закон, а Конституція – Основний закон країни – повинен мати логічну завершеність, відрізнятися послідовністю, бути точним, ясним, лаконічним та офіційним. Вибір мовних засобів має велике значення для конституційного дискурсу. Він дозволяє здійснювати вплив на свідомість адресата, на те, як той сприймає ту чи іншу інформацію, як буде себе поводити після її осмислення.

Тому проблема вивчення юридичного дискурсу, зокрема такого його різновиду як конституційний дискурс, залишається актуальною та потребує свого подальшого вивчення. Дискурс – особливе вживання мови ... для вираження особливої ментальності ... особливої ідеології; особливе вживання тягне за собою активацію деяких рис мови і, зрештою, особливу граматику та особливі правила лексики. І ... зрештою, створює особливий ментальний світ [13]. Юридичний дискурс має специфічні ознаки – відповідні прагматичні, комунікативні установки, відповідну лексику, граматику, стилістику. Документ Конституції США (без доповнень і змін) з точки зору лінгвістики недостатньо досліджений, тому лінгвістичні аспекти вимагають спеціальних теоретичних і науково-практичних розробок. Мова Конституції складна. Речення дуже довгі. Там є слова, які сьогодні не вживаються [16, р. 3]. Дослідження англomовного юридичного дискурсу на матеріалі Конституції США (без доповнень і змін), як і дослідження будь-яких правових документів та інтерпретація правових понять, є важливим і необхідним для розуміння побудови правової культури в цій країні та всебічного аналізу мови, що вживається для її вираження [5]. Ці матеріали варто досліджувати, тому що Конституція відіграє провідну роль в законодавчому дискурсі США. Вона може стати предметом дослідження як джерело права і як спеціальний документ з характерними особливостями вживання лексичних, морфологічних і синтаксичних засобів мови. Мова права є основною складовою юридичного дискурсу, тому формулювання закону повинно бути категоричним і недвозначним, тобто визначеним та однозначним.

Конституція США має певні лексичні, граматичні, структурно-сміслові та логіко-композиційні особливості, своєрідне мовне вираження, оскільки є носієм юридичної інформації [8], що необхідно аналізувати, тому що різні юридичні документи залежно від їх функціональності мають певну структуру, правила та принципи творення. Тому мета дослідження – проаналізувати деякі граматичні особливості та специфіку конституційного дискурсу на матеріалі Конституції США (без доповнень і змін). Чіткість і визначеність вираження правових норм, що повинні однозначно, зрозуміло, ясно та конкретно виражати волю законодавців, залежать від якості мови нормативно-правових документів, зокрема Конституції країни, оскільки мова є основою закону, законотворчості. Мова права включає в себе мову законодавства, мову підзаконних правових актів, мову практики правозастосування, мову юридичної науки, мову юридичної освіти, мову юридичної журналістики тощо. Мові права характерна точність, ясність, простота і надійність граматичних конструкцій, емоційна нейтральність [6]. Граматика, пунктуація і синтаксис повинні бути стандартними і правильними [19].

Серед основних стильових рис юридичних документів, зокрема і Конституції США (без змін і доповнень) можна назвати об'єктивність, чіткість, ясність, логічність, недвозначність, доказовість викладу, офіційність, повноту інформації, імперативність, що знаходить своє вираження у вживанні, зокрема, певних граматичних явищ:

- Модальне дієслово shall:

Право виходить з необхідності примусу окремих членів суспільства підкорятися загально соціальним нормам, і цій функції підпорядковані всі його компоненти, включаючи й мовні. Тому провідна інтенціональність юридичних документів – волевиявлення законодавця, а провідна модальність – імперативна (командна) [4]. Імперативність може реалізуватися за допомогою модальних дієслів. Зокрема найчастіше вживаним

модальним дієсловом у Конституції США (без змін і доповнень) є модальне дієслово shall. У позначенні імперативності модальне дієслово shall у цілому збігається із значенням модального дієслова must, яке в документі Конституції США (без змін і доповнень) не вживається, що пояснюється тим, що must асоціюється із значенням логічної необхідності, а в shall цього відтінку значення немає. Shall «сильніше», ніж must, оскільки він не тільки виражає обов'язок, але й гарантує, що приписана дія обов'язково здійсниться [18]: Every Bill ... shall, before it becomes a Law, be presented to the President of the United States

Окрім основних значень (повинність, наказ, примус) модальне дієслово shall, оскільки має більшу семантичну різноманітність, може виражати також значення декларативності, неухильного дотримання букви документа, а також мати значення дозволу або можливості дії, коли shall не є таким категоричним, що зумовлено стилем документа. У юридичній мові shall, окрім імперативної функції (позначення обов'язку, необхідності, примусу до здійснення якихось дій або заборону на їх виконання [15]), ще може виконувати такі функції: пермисивну (виражає дозвіл або можливість в силу закону, повноважень виконати дію): The Senators and Representatives shall receive a Compensation for their Services ...; кондиціональну (попередня умова отримання певного статусу, повноваження або попередня вимога до когось чи до чогось) [17]: No Person except a natural born Citizen, or a Citizen of the United States, at the time of the Adoption of this Constitution, shall be eligible to the Office of President ...; стилістичну (не має смислового навантаження): To make all Laws which shall be necessary and proper for carrying into Execution the foregoing Powers ... (У конструкції shall be necessary shall не має смислового навантаження, тому замість нього можна було б вжити are necessary.); декларативну (як правило, вживається у вступних і заключних реченнях): The Ratification of the Conventions of nine States, shall be sufficient for the Establishment of this Constitution between the States so ratifying the Same.

- Модальне дієслово may:

Модальне дієслово may вживається в Конституції США (без змін і доповнень) не так часто як shall і має значення дозволу виконання якоїсь дії, можливість її виконання чи невиконання, що залежить від обставин, вказаних в документі: ... the Congress may at any time by Law make or alter such Regulations, except as to the Places of chusing Senators. Each House may determine the Rules of its Proceedings, punish its Members for disorderly Behaviour, and, with the Concurrence of two thirds, expel a Member.

- Пасивний стан:

When the President of the United States is tried, the Chief Justice shall preside ... У багатьох випадках модальне дієслово shall вживається з інфінітивом у пасивному стані: No Senator or Representative shall, during the Time for which he was elected, be appointed to any civil Office under the Authority of the United States Пасивний стан забезпечує об'єктивність подачі інформації в юридичному документі та не уможливорює висловлювання власної думки. Використання пасивного стану допомагає знеособлювати особу, про яку йдеться мова, та найточніше описати різні ділові процеси. Пасивний стан вживається замість активного, коли активний підмет, що виконує певну дію, невідомий, або не може бути виражений; коли активний підмет навмисно опускається, тому що основна думка висловлювання пов'язана з пасивним підметом; у тих випадках, коли активний підмет хоч і не опускається, але автор бажає виділити не його, а пасивний підмет [1,

с. 15]. Отже інформація подається таким чином, що увага читача зосереджується на особливостях процесів, явищ, механізмів, а не на діячів, який керує цими процесами, явищами, механізмами тощо [7, с. 46]. Таким чином реалізуються певні інформативно-прагматичні завдання, мовець буде своє висловлювання таким чином, щоб справити бажане враження та певним чином вплинути на співрозмовника, отже, автор умисно спрямовує увагу читача чи слухача на ту інформацію, яка, на його думку, є найважливішою.

За допомогою пасивних конструкцій в юридичному дискурсі актуалізується універсальне та абсолютне щодо дії закону, враховуючи певні політичні та культурно-історичні обставини. Вживання пасивного стану характерне і для сучасних юридичних документів.

Синтаксис точно, правильно і ясно виражає встановлені юридичні норми, забезпечує їх ефективний вплив на свідомість і волю людей. Викладене висловлювання має певний зміст, що виявляється в правових поняттях, ідеях, які виражають волю законодавця, регулюють суспільні відносини, та форму, якою є завершена логіко-граматична конструкція, яка впливає на інтерпретацію смислового змісту юридичних норм. У порівнянні з лексикою, граматику компактніша, більш формалізована, побудована за принципом «так – ні», «правильно – неправильно», вона нав'язує носію мови свої суворі закони та є обов'язковою для всіх [14]. Що стосується синтаксису конституційного дискурсу, то він містить різноманітні засоби, що оформлюють логічні зв'язки, та вирізняється повнотою структур.

- Інфінітиви у функції мети, означення, частини модального присудка, що є ознакою юридичного документа: When vacancies happen in the Representation from any State, the Executive Authority thereof shall issue Writs of Election to fill such Vacancies. The Congress shall have Power to lay and collect Taxes, Duties, Imposts and Excises, to pay the Debts and provide for the common Defence and general Welfare of the United States ... To provide for calling forth the Militia to execute the Laws of the Union, suppress Insurrections and repel Invasions;

- Дієприкметники теперішнього часу у функції обставини часу та означення: When sitting for that Purpose, they shall be on Oath or Affirmation. ... and no person holding any Office under the United States, shall be a Member of either House during his Continuance in Office.

- Дієприкметники минулого часу у функції означення, обставини часу: The House of Representatives shall be composed of Members chosen every second Year by the People of the several States ... To promote the progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries; ... No Person shall be a senator who shall not have attained to the Age of thirty Years, and been nine Years a Citizen of the United States, and who shall not, when elected, be an Inhabitant of that State for which he shall be chosen. Вживання дієприкметникових конструкцій дозволяє виявити логічне підпорядкування частин думки, що висловлюється, а також висловити її чітко, логічно та компактніше.

- Герундій у функціях додатка, означення, обставини способу дії: The Time, Places and Manner of holding Elections for Senators and Representatives, shall be prescribed in each State by the Legislature thereof ... All Bills for raising Revenue shall originate in the House of Representatives To promote the progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and

Discoveries; Treason against the United States, shall consist only in levying War against them, or in adhering to their Enemies Вживання герундіальних конструкцій сприяє компактності та лаконічності викладу.

- Складносурядні речення:

Сурядний зв'язок використовується при перерахуванні умов, об'єктів, обставин тощо і дозволяє розрізнити підпункти кумулятивного (cumulative paragraphs) і альтернативного характеру (alternative/disjunctive paragraphs). Перші поєднуються між собою сполучником "and", другі – сполучником "or" [3 с. 21]: The House of Representatives shall be composed of Members chosen every second Year by the People of the several States, and the Electors in each State shall have the Qualifications requisite for Electors of the most numerous Branch of the State Legislature. No Preference shall be given by any Regulation of Commerce or Revenue to the Ports of one State over those of another: nor shall Vessels bound to, or from, one State, be obliged to enter, clear, or pay Duties in another. ... and all Treaties made, or which shall be made The number of representatives shall not exceed one for every thirty Thousand, but each State shall have at least one Representative; and until such enumeration shall be made, the State of New Hampshire shall be entitled to chuse three ... Найчастіше вживаним сурядним сполучником є and.

- Складнопідрядні речення:

У документі Конституції США (без змін і доповнень) підрядний зв'язок вживається частіше, ніж сурядний. Найбільш розповсюдженими типами складнопідрядних речень у Конституції США (без змін і доповнень) у залежності від типу підрядного речення, значення яких експліковані спеціальними мовними засобами (сполучниками, сполучними словами), є такі:

- ✓ Складнопідрядні речення з підрядним означальним:

➤ Обмежувальне означальне речення, яке тісно пов'язане з тим членом речення, до якого воно відноситься, і не може бути випущено без порушення смислу головного речення; з 40 складнопідрядних речень з підрядним означальним 37 відносяться саме до цього типу; вони вводяться відносними займенниками which, who, whom, whose, сполучником as та відносним прислівником where: The Congress may determine the Time of chusing the Electors, and the Day on which they shall give their votes; ... No Person shall be a Senator who shall not have attained to the Age of thirty Years As вводить підрядне означальне речення, коли в головному реченні вживається вказівний займенник such: He shall from time to time give to the Congress Information of the State of the Union, and recommend to their Consideration such Measures as he shall judge necessary and expedient; Ці підрядні означальні речення мають важливе смислове навантаження, оскільки містять інформацію, що уточнює значення слова, до якого воно відноситься.

➤ Описове означальне речення, яке, як правило, слугує додатковим означенням до іменника в головному реченні, смисл якого зрозумілий повністю і без підрядного; якщо описове підрядне речення опустити, то іменник головного речення все рівне буде визначений і без нього: ... the Executive thereof may make temporary Appointments until the next Meeting of the Legislature, which shall then fill such Vacancies. Описове означальне речення which shall then fill such Vacancies може бути виділено в окреме речення: It shall then fill such Vacancies. Функція цих підрядних речень – повідомити додаткову інформацію, відсутність якої не впливає на смисл висловлювання. В цьому випадку підрядне речення

інформує про обов'язок легістатури. Ці підрядні речення відділяються від головного комою, вводяться відносним займенником which.

✓ Складнопідрядні речення з підрядним умови: If after such Reconsideration two thirds of that House shall agree to pass the Bill, it shall be sent, together with the Objections, to the other House ... The Congress shall assemble at least once in every Year, and such Meeting shall be [on the first Monday in December,] unless they shall by Law appoint a different Day. When vacancies happen in the Representation from any State, the Executive Authority thereof shall issue Writs of Election to fill such Vacancies. Усі складнопідрядні умовні речення відносяться до першого типу, до реальних умовних речень. Проте в підрядному реченні замість дієслова в теперішньому часі вживається модальне дієслово shall. Підрядні умовні речення приєднуються до головного сполучниками if, unless, when.

✓ Складнопідрядні речення з підрядним часу: When the President of the United States is tried, the Chief Justice shall preside ... Every Bill ... shall, before it becomes a Law, be presented to the President of the United States ... Підрядні речення часу вводяться сполучниками when, until, after, before, whenever, during.

- Однорідні члени речення:

Вживання однорідних членів речення свідчить про необхідність повно та однозначно висловити кожне положення, щоб воно не містило двозначних тлумачень. Воно сприяє поясненню та уточненню певних думок, моментів: We the People of the United States, in Order to form a more perfect Union, establish Justice, insure domestic Tranquility, provide for the common Defence, promote the general Welfare, and secure the Blessings of Liberty to ourselves and our Posterity, do ordain and establish this Constitution for the United States of America. Each House may determine the Rules of its Proceedings, punish its Members for disorderly Behaviour, and, with the Concurrence of two thirds, expel a Member. No State shall ... lay any Duty of Tonnage, keep Troops, ... enter into any Agreement or Compact with another State, ... or engage in War ... У таких реченнях сурядний сполучник and або or ставиться перед останнім підпунктом.

• Прямий порядок слів у реченні сприяє чіткості та ясності викладу інформації. Проте зустрічаються речення, в яких модальне дієслово стоїть перед підметом, що можна пояснити особливою важливістю висловленого положення, наприклад, що стосується виборів президента США: ... neither shall any person be eligible to that Office who shall not have attained to the Age of thirty five years ...

• Вживання перформативів у конституційному дискурсі (перформативність – зміна дійсності в результаті здійснення дії, властивість висловлювання або дискурсу здійснювати дію) пов'язано з їх результативністю, властивістю створювати чи змінювати правовий статус, правові відношення за допомогою висловлювання: We the People of the United States ... do ordain and establish this Constitution for the United States of America. I do solemnly swear (or affirm) that I will faithfully execute the Office of President of the United States ... У прикладах do ordain and establish, do solemnly swear (or affirm) do маркує перформативні дієслова, які в конституційному дискурсі означають виконання визначеної ними дії: do ordain and establish – проголошуємо і встановлюємо; do solemnly swear (or affirm) – урочисто клянусь (чи заявляю).

• У документі Конституції США (без змін і доповнень) також використовується ствердження через заперечення, коли адресат санкціонує адміністративні дії. У випадку

реальної негачі нічого не заперчується, а стверджується буття предмета в новій якості. Ствердження та заперечення часто перетинаються і співприсутні в одному концептуальному полі [11 с. 78]: No Bill of Attainder or ex post facto Law shall be passed. No Capitation, or other direct, Tax shall be laid, unless in proportion to the Census or Enumeration herein before directed to be taken. No Tax or Duty shall be laid on Articles exported from any State. ... etc.

Таким чином, Конституція США (без змін і доповнень) як засіб комунікації слугує для передачі інформації, що має однозначний характер, характеризується логічністю та чіткістю викладу. Мова є важливим засобом реалізації правової сфери життєдіяльності суспільства. Граматичні особливості Конституції США (без змін і доповнень) зумовлені традиціями та правилами існуючої в країні системи права та законодавчої техніки та відображають мовну специфіку законодавчого документа в юридичному дискурсі. Мова Конституції США (без змін і доповнень) відзначається складністю, великою кількістю складнопідрядних і складносурядних речень, насиченістю ускладнюючих компонентів – дієприкметникових і герундіальних конструкцій, прямим порядком слів у реченні, наявністю однорідних членів речення, вживанням модальних дієслів shall і may та пасивного стану, за допомогою чого досягається логічність, визначеність, точність, детальність, однозначність та імперативність у вираженні волі законодавців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бархударов Л.С., Штелинг Д.А. Грамматика английского языка. М.: Высшая школа, 1973. 259 с.
2. Бацевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: учебник. К.: ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
3. Борисова Л.А. Композиция и языковые особенности статута как поджанра в англоязычном юридическом дискурсе: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Воронеж, 2010. 23 с.
4. Голев Н.Д. Правовая коммуникация в зеркале естественного языка. Юрислингвистика-7: Язык как феномен правовой коммуникации: Межвуз. сб. науч. тр. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2006. С. 6-37.
5. Зеленська О.П. Деякі характеристики англійського юридичного дискурсу (на матеріалі Конституції США). Архивариус: научные журналы. К. 2017. С. 96-100.
6. Исаков В.В. Язык права. Юрислингвистика-2: Русский язык в его естественном и юридическом бытии: Межвуз. сб. науч. тр. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2000. С. 64-79.
7. Кауфман С.И. Некоторые особенности стиля американской технической литературы. М.: Учпедгиз. 1960. 305 с.
8. Кожевников В.В., Сенин И.Н., Красман А.И. Технологии создания правовых документов в процессе осуществления юридической деятельности: монография. Омск: Изд-во АНО ВО Омского экономического института, 2016. 174 с.
9. Кожемякин Е.А. Юридический дискурс как культурный феномен: структура и смыслообразование. URL: http://konference.siberia-expert.com/publ/doklad_s_obsuzhdeniem_na_sajte/kozhemjakin_e_a_juridichskij_diskurs_kak_kulturnyj_fenomen_struktura_i_smysloobrazovanie/2-1-0-28

10. Кубрякова Е.С. О понятии дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике: обзор. Дискурс, речь, речевая деятельность. Функциональные и структурные аспекты: сборник обзоров. М.: ИНИОН РАН, 2000. С. 7-25.
11. Минкин Л.М. Долингвистическая интерпретация концептов утверждения и отрицания (краткий научно-аналитический обзор). Вісник КНЛУ. Серія Філологія. 2016. Т. 19. № 1. С. 76-78.
12. Солощук Л.В. Невербальні складові англомовного дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: кол. монографія. Харків: Константа, 2005. С. 145-180.
13. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. М.: Языки русской культуры, 1997. 827 с.
14. Тер-Минасова С.Г. Война и мир языков и культур. М.: АСТ: Астрель: Хранитель, 2007. 287 с.
15. Bazlik M., Ambrus P. Legal English and its grammatical structure. Prague, 2009. 264 p.
16. Claire E. The Constitution of the United States with a side-by-side translation in Simple English. 2010. 43 p.
17. Dickerson R. Choosing between shall and must in legal drafting. Scribes Journal. Legal Writing. 1990. Vol. 1. P. 144-147.
18. Palmer F.R. Modality and the English Modals. London. 1990. 345 p.
19. Segal M.E. Legislative Drafting: Principles and Materials. Course Materials for the Riga Graduate School of Law. 2010. Unpublished.

Зеленская Е.П., д.п.н., проф.

Львовский государственный университет внутренних дел, Львов

НЕКОТОРЫЕ ГРАММАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОСТРОЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО ДИСКУРСА (НА МАТЕРИАЛЕ КОНСТИТУЦИИ США)

*В статье исследуются некоторые грамматические особенности и синтаксические средства, характерные для Конституции США (без изменений и дополнений) как документа, который относится к конституционному дискурсу, что является комплексной системой лексических, грамматических, синтаксических и стилистических средств выражения в зависимости от целей и заданий коммуникации в сфере права. К таким грамматическим особенностям относится употребление модальных глаголов *shall* и *may*, страдательного залога, определенных типов сложноподчиненных предложений, инфинитивов, герундиальных и причастных конструкций и т. д., что делает возможным логическую завершенность, последовательность, точность, лаконичность и официальность этого документа.*

Ключевые слова: Конституция США (без изменений и дополнений), юридический дискурс, конституционный дискурс, язык юридического дискурса, грамматические особенности.

Zelenska O.P., doctor of Pedagogy, full professor
State university of Internal affairs, Lviv

**SOME GRAMMATICAL PECULIARITIES OF THE CONSTITUTIONAL
DISCOURSE CONSTRUCTION
(BASED ON THE CONSTITUTION OF THE UNITED STATES)**

The article deals with some grammatical peculiarities and syntactic means which are typical of the Constitution of the United States (without changes and amendments) as a document pertaining to the constitutional discourse, which is a complex system of the lexical, grammatical, syntactic and stylistic means of expression depending on the aims and tasks of communication in the sphere of law. Among these grammatical peculiarities are the usage of the modal verbs shall and may, passive voice, some types of the complex sentences, infinitives, gerundial and participial constructions, etc. that enables the logical completeness, consistency, exactness, laconicism, and formality of this document.

Key words: *Constitution of the United States (without changes and amendments), legal discourse, constitutional discourse, legal discourse language, grammatical peculiarities.*